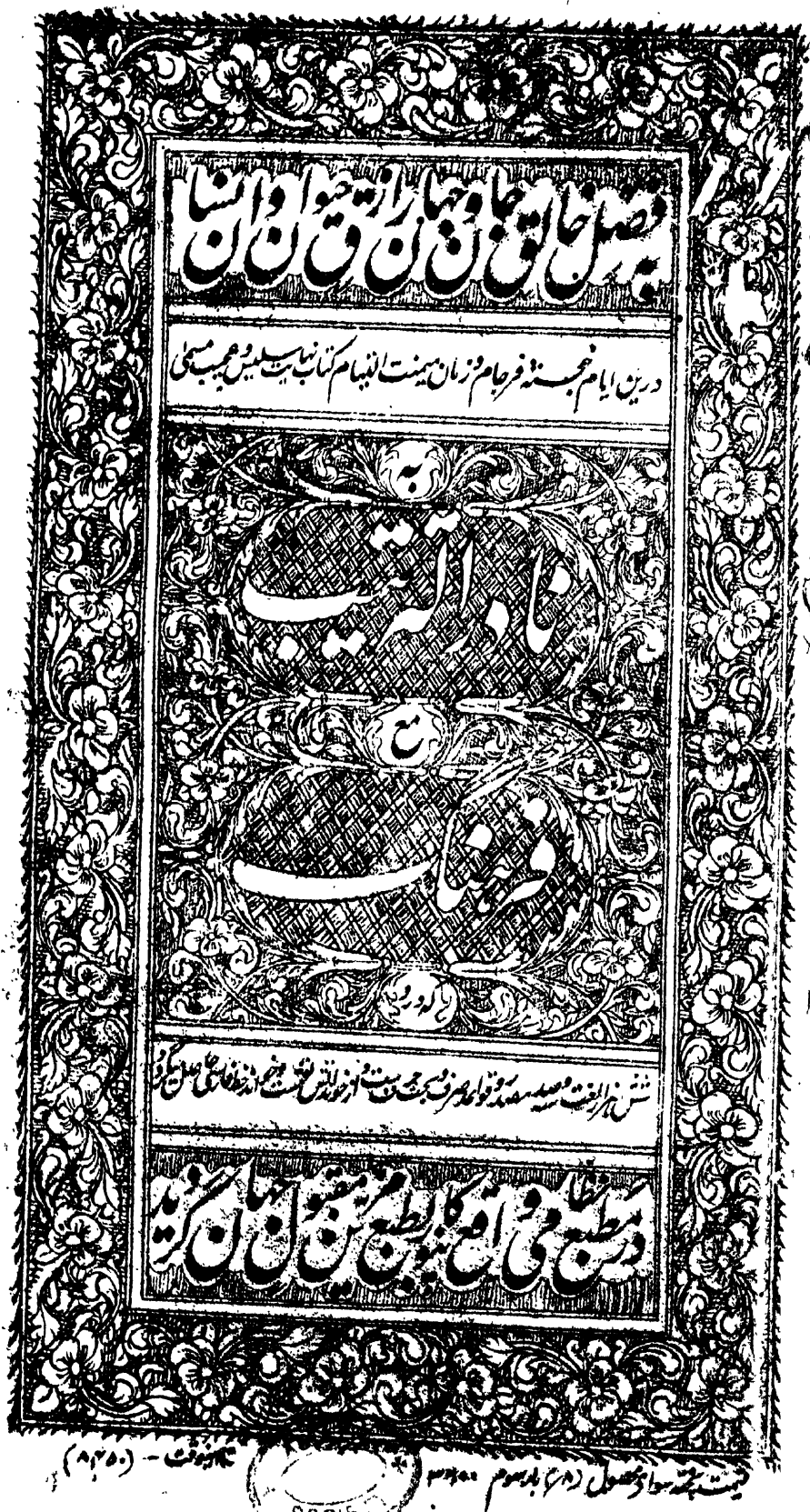

p. Cal
157

[illegible]

پین علیہم الدین احمد میر والدہ مفتی

اور جلسہ سے وطن آباد سے رخصت ہوئے

اول بر صبح خطبہ سے یا آخر سے لو

ایک حرف ان دو طرح تیار رخ دوہا

باب اول در بیان شش هزار لغات لمخاطب مناسب و درین فصل است
فصل اول در بیان چند اسم خدا قاضی الحاجات و کواکب و غیره و وقت

حق حق جمان محمد رب نور احد المتخذ

اور سید محمد علی احمد صاحب مدظلہ

وحی سیغام خدای اور فرشته ملک

مصحف و قرآن و قرآن آسمان و قرآن

عاشق و محبت و قیامت با و به یزد و فرخ سفر

اور رشتہ باغِ جنت چاندِ شباب و قمر

وہ کہتا ہے کہ میں نے اس کو دیکھا ہے کہ وہ اپنے

بَابُ الْفَتْحِ فِي الْمَعْنَى

آفتاب خمس و پنج سو است

باج ماه و اسباب و اسباب

پدر ماه چار و ده ماه شب اول

تاریخ حکم اختصار مجله لکھنؤ

شوط دکن جنوبی مغرب و بحیرہ

شرق یورپ محمد رسول و عرب سیدنا

چاندنی مستاب دی دھوا آفتاب اور دن

اور انڈھیری ات دیکھو سو سیریکو

سایه شام و مساجد خورشید فرمویگاه

رُتِ مَوْتِهِمْ دَقَّتْ فِي حَيْثُ بَانَ مِنْكُمْ

[illegible]

گر می‌صفت و حرارت و غبار و خاک

و دایه و عا

...

تند باد آندھی جگر جھلایوں باد و

اور بلوچانہ روایات و پیش روایات

برق بجلی ہر دھنک موسیٰ جہاں بادل سے
۶۰ فو اپ ۶۰

ق ف ا ب ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

در پیش یاران و دو چاه مابین و نیمه چهره
 او بنیم ساجه بنه سخت بر کجا بریک
 قرن یک گز بر سر بر یک سال ایجا
 دن نیمه در دوزخ و زنجار است
 یوم دن پر سون پر دوزخ و دیر و زک
 شمس است اتوار یکشنبه و دوشنبه چهره
 منتری بر جیس ای و خنبه جمع
 گنبد است سخطه مل پر پر ای بان

زانکه بجهال و طوفان غنای بوی
 رفقه اشتهاره مینا ماه شهر و عام سال
 با و کبسه لونری اور عام قابل ایجا
 دوش گزری ات مشاکلی شب گکی
 دوا کل پر سون پر دوش و استیچری
 اور سنبه نکل اور بدنه چار شنبه
 زهر شکر اور آدینه جمع هفت
 اور نیمه سنجوی تن بدن سرفق در

فصل دوم در بیان اعضاء مناسب بعض ترتیب جسمی آنها

کوه پری و کاسه سرفق بجهال
 مانگ فرق و رلف کبسه چوئی بان
 مایا پیشانی چین بجهال و دوزخ
 سونق کویا کبسی و صدغ دوش ایجا
 ناک منی تنه سونخ و دوزخ
 کوه پری و کاسه سرفق بجهال

عظم بوی بی عصب بجهال و دوزخ
 گنکشی شانه آری آینه وجه و چهره
 نور مینا کی نظر چشم و کبسه چوئی
 زمره کدیا کوک بوسنبا سماعت گوش
 سونق سلیت شش و دوش و استیچری
 باجه مینا مینه دوزخ و دوش

در پیش یاران و دو چاه مابین و نیمه چهره
 او بنیم ساجه بنه سخت بر کجا بریک
 قرن یک گز بر سر بر یک سال ایجا
 دن نیمه در دوزخ و زنجار است
 یوم دن پر سون پر دوزخ و دیر و زک
 شمس است اتوار یکشنبه و دوشنبه چهره
 منتری بر جیس ای و خنبه جمع
 گنبد است سخطه مل پر پر ای بان
 زانکه بجهال و طوفان غنای بوی
 رفقه اشتهاره مینا ماه شهر و عام سال
 با و کبسه لونری اور عام قابل ایجا
 دوش گزری ات مشاکلی شب گکی
 دوا کل پر سون پر دوش و استیچری
 اور سنبه نکل اور بدنه چار شنبه
 زهر شکر اور آدینه جمع هفت
 اور نیمه سنجوی تن بدن سرفق در
 فصل دوم در بیان اعضاء مناسب بعض ترتیب جسمی آنها
 کوه پری و کاسه سرفق بجهال
 مانگ فرق و رلف کبسه چوئی بان
 مایا پیشانی چین بجهال و دوزخ
 سونق کویا کبسی و صدغ دوش ایجا
 ناک منی تنه سونخ و دوزخ
 کوه پری و کاسه سرفق بجهال
 عظم بوی بی عصب بجهال و دوزخ
 گنکشی شانه آری آینه وجه و چهره
 نور مینا کی نظر چشم و کبسه چوئی
 زمره کدیا کوک بوسنبا سماعت گوش
 سونق سلیت شش و دوش و استیچری
 باجه مینا مینه دوزخ و دوش

فصل سوم در بیان خوششان و غیر هم مناسب ایشان

رشته خوشی و قرابت ملت و نیکویش

نوشه دولہا کہ خدائی بیاہ ہر ساقی

سابقه من قریب خوش شسته و در

سچی لڑکی ہے صبیحہ اور بیوہ آفودھن

مضمره ابتداء سوکن سوت می آفت بلا

شکاهی که در میان خست و زنجیر و زندان و زندان

حضرت نور محمد شمس میران جاناں

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله

کُنْزُ الدِّينِ وَنُزْهِةُ الْغَمِّ

ف

باب اول در بیان احوال و اسرار

انادایہ لکھا ہوتا ہے کہ

الخ را در بعضی از نسخ می بینیم و در بعضی دیگر

مامون کا کوٹوال ہی میں پیدا ہوا تھا۔

سایح شد من خیر سیر افتن را با خود

سید علی ہمدانی اور سید چنانہ و خدیجہ

اور خیر خانہ محمد اسماعیل اور بیوی

نقشہ بیای سہاگن محضہ صورت عربی

اور تین سو روپے عورتیں کو ان کے لئے

سلفه دیوانی جثمانی اخت و مشیر

نیز بہنوئی سر سالی خازنہ خواہر بہن

ماوراء آما دواي حاقنه مردم بنام

آ آ اول دو عزیزین نما اور داوانہ

اور سرقاہی نذول اور نورس و

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
مدرسة للعلماء ودار للفقهاء
والمجاهدين في سبيل الله
والذين هم خير البرية

این امر اخوانی در دعا علی مشایخ

ابن ابی عمیر

ابو پیچا بنی فاس

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

قوت مر بنجم مرده لاش و مرده مرا
 موت مرگ و ارث میراث و ارث مرگ
 نصف و نیم و احوال و ثلث و ثلثی
 اتم و ان و ثلث و ثلثی و ثلثی
 کثرت ازونی کی قلت بهت بسیار
 عیال و مشوره و کنگاش و عیال و مشوره
 فرض و جب لازم و ازین ضروری
 وافر و خلی بسیار و بسیار
 دل میثانی و دل ازاری و مصیبت
 حصین و لینا و عصب و رقع و بافضل
 در کی جا جا خطر ظلم و جفا جور و ستم
 مهربانی رافت الفت دوستی و لائق
 با محبت و در صاحب و بنده و بنشین
 و حاکم و عیال و عیال و عیال
 و عیال و عیال و عیال و عیال

اور تجا زہ بخش ہی مرا گز نامی فنا
 بائنا تقسیم حصہ بانٹ پس افزون
 پانچواں نیم ششم حصہ سیدس ستم
 اور دو چند وضع گنگا دونا دوسون
 اور قلیل و کم ہی تھوڑا تو دہا آب
 نار و اناجائز و مشروع و جائز ہی صباح
 اور رو و اجائز مساوی مستوی بیش و کم
 اور بھلائی حسن خوبی کام ہی فعل و عمل
 دل کا خوش کرنا ہی دلدار ہی نیکی ہی ثواب
 اور عتاب رب خدا کا تیری غصہ
 اور خاطر داری و بھونچ سناوت ہی کرم
 اور اہلیت لیاقت مہربان شفق شفیق
 اور حمایت ہی مدد حامی مددگار و معین
 آجمن محفل خوشی شادی ہی چیر جائز و کرہ
 اور تلاءب جھپٹیر حیار آبسین و فرست

[illegible]

سبب کا اثر نکل چکے ہاں شیخ تو بلا
 چنداں شہر شہر کا فائز ہی خندہ سنی
 خرمی خمیازہ انگڑائی پر اوچکی فوا
 آکھیں گھبراہٹیں محکم غم غم
 گلہ بانی پھوڑا دل سوچن آس و دم
 ریشہ خلم و سرکہ کھانسی شوک لب لباب
 تلونیت سخی شالی رومی ستقر غنی
 آدھاسیسی شہیقہ اور درد سر صداع
 غب تجاری باری نوبت حتمی تپ ہی سہر
 کھلجی خارش تری جرت قوبائی دہ
 خستہ گھلیل زخم گھاؤں کم آفت و مال
 طول لبناؤ غرض چوڑا چوڑا عریض
 چارہ درمان منفعت ہی فائدہ قیمت
 آرمودہ ہی مجرب محض دارودوا
 گرسبہ پھو کا گھایا سیر ہی محبت سرو

کج دہن ہی ٹڑھ مٹھا کر نہ اوروں بلا
 اور شہر بہ پھریری اور غلیغ گدگی
 چھینک عطشہ در فازہ ہی جمائی شوق
 گل گنجائش پھنسی نیس شیر و سفہ گنج
 ڈھلکا دھتہ ناخنہ ظفر و صج مرد و الم
 اور انجانی تنوع اور حلقوری خناق
 اور مالینو لیا سو داہی مرگی صرع ہی
 اور سل والا ہی سلول اور بد اخست
 کھسرتہ سرخہ جذری ہی چپک تپا
 آتشک گرمی پھیولا آلیہ ہی راد
 اور عصا بی پھیلا زخم کا ہی اندال
 روگ بیماری مرض وگی ہی ہمار و مر
 آزمائش تجر بہید اور پشک سہی طبیب
 دکھ الم حلاب سہل اچھا ہو جانام
 اور موس حرض تو اضع اور اور غوت

کج دہن ہی ٹڑھ مٹھا کر نہ اوروں بلا
 اور شہر بہ پھریری اور غلیغ گدگی
 چھینک عطشہ در فازہ ہی جمائی شوق
 گل گنجائش پھنسی نیس شیر و سفہ گنج
 ڈھلکا دھتہ ناخنہ ظفر و صج مرد و الم
 اور انجانی تنوع اور حلقوری خناق
 اور مالینو لیا سو داہی مرگی صرع ہی
 اور سل والا ہی سلول اور بد اخست
 کھسرتہ سرخہ جذری ہی چپک تپا
 آتشک گرمی پھیولا آلیہ ہی راد
 اور عصا بی پھیلا زخم کا ہی اندال
 روگ بیماری مرض وگی ہی ہمار و مر
 آزمائش تجر بہید اور پشک سہی طبیب
 دکھ الم حلاب سہل اچھا ہو جانام
 اور موس حرض تو اضع اور اور غوت

او جہو انہی نیکان در ترین دو کونے نیم
 ہوشیار اور جاگتا سدا طاق تیا کی
 سینا خواب علم کی تعمیر ہو تاویل خواب
 بردباری طبع بجا طیش نہ غیظ و غضب
 خادم و تلمیذ شاگرد و معلم اوستاد
 لکھنا پڑھنا ہی نوشت خواند لایہ محرو
 چھٹی منزلت لوح غنی لکھنا تحریر و رقم
 صورت و نقشہ دو ان اسے سیای ہی رنگ کا
 و مہلی ہی مصلین لہی طبق ہی ماوا ابار
 لکھنا ہی تسلط و ترقیم اور منشی ہی دست
 بے پڑھنا خواندہ و کندین ہی غنی
 امی ناخواندہ شیشانی تا شرف سہو بھو
 سیراری اضطرار مضطرب ہی بھیرا
 گروی رکھنا رہن ہی استکین استیاض
 ساہ ساہو اور پائی سود سفتہ بند

مہر مری ازہی دگدگ انت پرنا تو
 ناظم وضع ہی سوتا ایند نوم و خواب
 ہوشیاری جاگتا سدا ہی گنا حساب
 بی ادب بتا خ خوعات سودب با ادب
 اب و کتب ہی دستان قاعدہ گر حفظ
 اور آموزش کھانا ہی سمجھ فہم و شعور
 کار و دو کین چھری ہی کلک و خامہ ہی علم
 اور کاگد کاغذ و قوط اس نسخہ ہی کتاب
 اور لز و جت چپس ہی اور کتب ہی چرچا
 ہیچر ناواقفنا واقف خبردار و خبر
 اور بڑا عالم ہی علامہ دین سرگدگی
 چالو ہی ہی خوشامد شاو خوش عمل
 قرض دین وام دیون ہی نیدار و قرض
 گھر کا سامان ہی اثاث ملکیت غنیمت
 کیسہ پھیل پھیل ہی اشرفی ہی مغربی

مہر مری ازہی دگدگ انت پرنا تو
 ناظم وضع ہی سوتا ایند نوم و خواب
 ہوشیاری جاگتا سدا ہی گنا حساب
 بی ادب بتا خ خوعات سودب با ادب
 اب و کتب ہی دستان قاعدہ گر حفظ
 اور آموزش کھانا ہی سمجھ فہم و شعور
 کار و دو کین چھری ہی کلک و خامہ ہی علم
 اور کاگد کاغذ و قوط اس نسخہ ہی کتاب
 اور لز و جت چپس ہی اور کتب ہی چرچا
 ہیچر ناواقفنا واقف خبردار و خبر
 اور بڑا عالم ہی علامہ دین سرگدگی
 چالو ہی ہی خوشامد شاو خوش عمل
 قرض دین وام دیون ہی نیدار و قرض
 گھر کا سامان ہی اثاث ملکیت غنیمت
 کیسہ پھیل پھیل ہی اشرفی ہی مغربی

اور پیر اہلسرگھر پائیں نزدیک قریب
اور پرہیز سافری شہر نامی قیام
اور گشتا دہ ہر کھلی چوری مصلحت عید کا
اور عبادت بندگی پوجا تشریمت
اور مصلحتی نمازی اور صائم روزہ آ
رسمانی ہر دایت پیر ہادی رسنا
نعمت دوری اور زیادہ دور بعد راسرا
بجدرے احتیاط و خوار و خستہ و تباہ
اور اطمینان والا و جھوٹا ہر کوئی و کار
اور پیر و شہت سادہ اور خوشگیا
اور دہ گمانی جبلت ہر کوئی و رانی اجا
اور خدشہ ہر شکری رہتہ بسبب و ملکہ
صاف ہر شفاف نیچا اونچا ناموا ہر
اور روان چلیا نشستہ بیٹھا سادہ
اور تشریمت مسکا ناگریہ و رونا و درد و کھسہ

۱۵
 این کتاب در بیان فضائل و مناقب ائمه اطهار علیهم السلام است که از کتب معتبره است و در هر باب از مناقب آن بزرگواران آمده است و این کتاب را شیخ محمد باقر مجلسی رحمه الله علیه تألیف کرده است و در هر باب از مناقب آن بزرگواران آمده است و این کتاب را شیخ محمد باقر مجلسی رحمه الله علیه تألیف کرده است

قصہ و نقل معکاتیت کی کہانی بھیدان
 کا ناچھونی پنجویں سرگوشی بر آگے رو
 نیک بہت نیک عادت بھلائی
 جہد و کوشش تندی اور تقصیر
 محض لنگل شمع چیل دل با محبوب
 ناز سے چنا تخریر چلا خزاں
 سا نولہ سبز رنگ چھاسن گویا
 عیب بینی عیب جوئی نکاتہ چین
 اچھ طرنگشاو و ہیرا حسن خوش بھلا
 ماسر و خوش تقاو خوبصورت حسین
 بد خو و بد سیرت و کج خلق بد اخلاق
 دوسر تانی مثال و مثل مانند و نقل
 نازنین نازک بدن اکا کی کتابت
 حسن خوبی ماسر میر و بھلائی
 و حرم شہرہ عفووان جوینی کاوا

اور نزلت نازکی انداز اداسی لاؤ تان
 شریکین شریک لبتا کی سیرت
 چندہ رو ہنسکھہ اور خوش طبع دایا
 قہقہہ چلا ہنسنا مسخرہ مانع ٹھہر
 خوشی خصلت و مروت خلق اچھا خوب
 خود نمائی و مرجہ اترنا سازش و عمل
 اور بدت شکل و صورت زشت نازیبا
 پیچھے بد کہنا غیبت اور باتیں گفتگو
 اور برائی تجو و دم وصف سناس
 زشت بد کالاسیہ فام و دنی ناکسین
 بیش بہا پیش بے مانند کا طاق
 اور لٹانی کی کیا خوبصورت جمیل
 گلخ و گلہ گل و گلہ و گلہ و گلہ
 اور بہت اچھا حسن گلین گلستان
 فتنہ و فتنہ قیامت و آرائش سنگا

اور نزلت نازکی انداز اداسی لاؤ تان
 شریکین شریک لبتا کی سیرت
 چندہ رو ہنسکھہ اور خوش طبع دایا
 قہقہہ چلا ہنسنا مسخرہ مانع ٹھہر
 خوشی خصلت و مروت خلق اچھا خوب
 خود نمائی و مرجہ اترنا سازش و عمل
 اور بدت شکل و صورت زشت نازیبا
 پیچھے بد کہنا غیبت اور باتیں گفتگو
 اور برائی تجو و دم وصف سناس
 زشت بد کالاسیہ فام و دنی ناکسین
 بیش بہا پیش بے مانند کا طاق
 اور لٹانی کی کیا خوبصورت جمیل
 گلخ و گلہ گل و گلہ و گلہ و گلہ
 اور بہت اچھا حسن گلین گلستان
 فتنہ و فتنہ قیامت و آرائش سنگا

شہ سلطانی خزانہ گنجی و حلیہ تاج
 گلہ پوزی شتر اونٹ اور پراسی قتل
 مخمرین نصرت دیاری و قالیوس
 چھاپہ شغون صلہ ہمت نیت آہنگ
 ساسیم چھپا انگشت و ق ارادہ قصہ غم
 زنجی و موج گھیل پھیلش جنگ جدا
 موج و لشکر سیہ نظم و نسق غریب
 جیت و فتح و ظفر و فائدہ ہی انتفاع
 غیمہ ڈیرہ عبد بندہ لوڈی ندی کنیر
 سب سیمہ آزاد و کاکا غلام زرخیز
 فیلمان سیاتی و ننگ لکاتی فیصل
 اونٹ و شتر حمل کجاوہ جھول جل
 کوس نقارہ شکوہ و مرتبہ شہت ختم
 زہ و ترچہ کمان و شنگ و شہر تیر
 محبت کش تیر دان سو قاری و منہ پکار

سرور و سرور رسید باج محصول و حلیہ
 پوہ پوہ ی اور فارس و گھوڑ کاسو
 اور لشکر خجند و لشکر گھوڑا خرس و قس
 کچھ کارخانہ ہر عاقبت وراطی ننگ
 اور نشانہ ہر ہدف گولی گلولہ جنگ
 حملہ فرصت واریہم قتل کرنا ہی قتل
 جنگ شجائی ہر شہت بھاگنا ہی اور
 اور غنیمت لوٹ جھگڑا خرسہ با شاع
 اور ولسا دل ٹراؤر کم اندک شہر ہی جبر
 سو فامیر و بے ساکھا خبیث و بدید
 سوڈی و خیلوم ہاتی انت و دندان ہیل
 اور محافہ ڈولی و کرب ہی سواری شہر غل
 نیزہ بھالای پھر ہر ہرچم و رات علم
 اور سنان بھال اور حاجت کش گھاؤ و زور
 تیج ہی تلوار اور ساٹھ و دشنہ ہی جھل

شہ سلطانی خزانہ گنجی و حلیہ تاج
 گلہ پوزی شتر اونٹ اور پراسی قتل
 مخمرین نصرت دیاری و قالیوس
 چھاپہ شغون صلہ ہمت نیت آہنگ
 ساسیم چھپا انگشت و ق ارادہ قصہ غم
 زنجی و موج گھیل پھیلش جنگ جدا
 موج و لشکر سیہ نظم و نسق غریب
 جیت و فتح و ظفر و فائدہ ہی انتفاع
 غیمہ ڈیرہ عبد بندہ لوڈی ندی کنیر
 سب سیمہ آزاد و کاکا غلام زرخیز
 فیلمان سیاتی و ننگ لکاتی فیصل
 اونٹ و شتر حمل کجاوہ جھول جل
 کوس نقارہ شکوہ و مرتبہ شہت ختم
 زہ و ترچہ کمان و شنگ و شہر تیر
 محبت کش تیر دان سو قاری و منہ پکار

دہنی جانب ہی پھینکتا ہوں یہاں سے
 ٹھیک میدان چڑھتا ہوں سب کو مشتق کرتا ہوں
 لاؤ وہ روزہ کی گلاب گاراسری دو مہدیہ
 پندرہک دہو ار جالط سوٹ دھنی تیرا
 گنگرہ گنگورہ چھچھانٹو و باران گز
 بازو چوکتی در پوٹاں بخت خانہ
 مگر ہی پرچک واتی جہل جہر چھپتے
 نا کا حد جانب طرف کھڑکی در کھنوخہ
 چوکی در واد کی رن پچاگ کی خنوخہ
 عالی اوچا اور چنبا عجب حیران ک
 ابھی دھنیا سفید اور جلالی خالص را
 لالی محبت سرخ و آخر لال سوہانکام
 خط لکیر اسو سید کالہ نقشی نقش
 امر قانی بہت امر سیاہی ماز
 تاملان شہ جلال روشنی سید اعیان

کو تھری چوڑا قلاب مضبوط ہوتا
 کچھ احاطہ کھینچوں کن گنگنی اونٹنی
 گا و دم مخوط گنیدرج تودہ سبز زحیر
 سقف محبت شہر لٹھا بام کو مخا پورام
 رستی ہی سید اور پناہ میرا بکتر
 تختہ در کی کو اڑا و بخت مٹی باب
 اور در و سور ہی پھیست ہی دھنی
 قفل تالا گندی ہی زنجیر در کنی کلید
 طارم نامی تھوئی ارچک و قبہ کلس
 بیل بوتامی گارے نقش نگاہ توننگ
 نیکون پیدا حضرت خبری خبر خیر
 زردی حضرت زرد زعفران کا پختہ کچا
 اور کالک سیاہی نقش لکھنا اور کچا
 اور سفیدی سیاہی نقش لکھنا اور کچا
 اور گرہا بہ زخم اور پوشیدہ نہا

کچھ احاطہ کھینچوں کن گنگنی اونٹنی
 گا و دم مخوط گنیدرج تودہ سبز زحیر
 سقف محبت شہر لٹھا بام کو مخا پورام
 رستی ہی سید اور پناہ میرا بکتر
 تختہ در کی کو اڑا و بخت مٹی باب
 اور در و سور ہی پھیست ہی دھنی
 قفل تالا گندی ہی زنجیر در کنی کلید
 طارم نامی تھوئی ارچک و قبہ کلس
 بیل بوتامی گارے نقش نگاہ توننگ
 نیکون پیدا حضرت خبری خبر خیر
 زردی حضرت زرد زعفران کا پختہ کچا
 اور کالک سیاہی نقش لکھنا اور کچا
 اور سفیدی سیاہی نقش لکھنا اور کچا
 اور گرہا بہ زخم اور پوشیدہ نہا

بجای آنکه
مکان
منتخب مصطلحات

[illegible]

چینیت چکلی کل زلفه اور غاره عمره
میل چک و دوش می دانتون مسول مسول
نفل پیشاک رقد می کهدی کهور افلیه
نزد بان دزین می شی از و کل می ساع
گپھا پیشاکه گران بو جمل عکیر می بدو
کوت انداز می او قسطاس تکه پوئی می
آنج آتش می خور انکار می خیر لنا اشتعا
ملک جوی اکھه اکثر می بخینا انطفا
خوب دیگ گالین نامدی میلایه چاه
بازین سنج و شیر جنگاری چولها دیگ
دیگ مصل قد می دھنکنا عطا سر نون
دین و روغن میل می مید می بند من
روغن می می رانھا کوفه کوٹا کاب
میھا ملو پوی خلک کک رسالو ام
حال کا تازہ شبنه باسی بابت کما

اور نہ ہانا غسل ہے اور نہ گشتا جسم
 اور نہ نایک بے ہواشت و شواست
 اور پاجانہ برادر و غلط و بے اشت
 اور بوجہ نہ مطلع پاکہ بن پاجہ
 اور بوجہ مطلع و خطاب ہی نہ مرفوع
 و نہ مینم و یامین و پلا پاکہ جا
 شعلہ و بوجہ پاکہ ہی کو پاکہ مرفوع
 اور کشتگان و کشتگان و پاکہ
 آگ آتش بادش و آب پانی ہی گل
 بجا و بوجہ کشتگان و کشتگان
 و بوجہ پاکہ و بوجہ پاکہ
 اور نوک و بوجہ و بوجہ
 اور مزہ و بوجہ و بوجہ
 و بوجہ و بوجہ و بوجہ
 اور بوجہ و بوجہ و بوجہ

گالایا غنڈہ سی دھنکی مندر رشتہ رولان
رشتہ ڈوہ وزن ابرہ سونو ناکا سی خرت
گازا و مفرض قنبری بیت قطع و تنگ
لاسی تہ دفرہ دولای پیر بن کستو لک
محل مجلس سی نرم و خرمی عشرت نشا
مشرجہ دیوت نایانہ لودیا دیکت آغ
گازہ جہ لایا لانا مہند و ترج جھون
پکڑی سی دستار و رومال سی شیا
ڈیل دین سی قبا چکن سی مایا ازا
جامہ کپڑا اور کڑا می قمیص و رتہ جاہ
ننگا عریان و برتنہ اوٹ رده عازنگ
گدی سنا تکیہ بالش کا دیکھ سندنہ
نیشہ مخلج و ملائم نرم کتین سی صفا
گھڑی پردہ و مچھر اور ہنی قمیص و
سخت نکلین جھرجھرا لکٹل تنک یا رنگ

اور شیرین جنگلوں کو درخت غزل و نسیم
 درزی خنیاط اور مل پتیمی فوراً ہی تیرت
 دخت سینا اور سپاہی دو فتنہ اچھا دست
 اور چٹائی بویا ہنٹ اوکل پلاس
 اور غالیجہ سی قالین در کچھو ہاں
 اور شمع موم فیلہ تپی دھنا لکھ داغ
 ملنا جنبش شیر رده چدر اور چادر و
 اور کلی جمعی تر تیرا اور کپڑا تو بیاچہ
 بات رنجت اور الٹی چادر گور لپٹہ خمار
 دل لست ہی گلوتہ ٹوٹ ٹوٹی کلاہ
 دھانسن تجھ پیر پانہ فائے چار پانی ہی ملک
 اور ٹالین تو شیک سر سرانہ بالین ہلا
 اوٹا برہ آستر استری شاد کچھ لحاف
 چاندنی فرش سفید گز ذراع و تو تھان
 گندہ موٹا مٹھہ پیوند و برابر ٹھیک

[illegible]

بلایون یی ترنگان و رنگش یی کپاس
 جو کای حاض و بر کز قطنو اسبول
 زهرین سربال یی زریخ نامنی انت
 بنسودن یی طباشیر و پستان لبسا
 علق ابرگ و افقل میل اور سچی
 کاهوس کچون بوق کوره و سمر
 در دراجو کوب یی سخت صلب کرا
 میل لوی کای بریمین و منبت اجد
 خنوق اسود یی کنگی و سطلک چو سید
 آزایش استخوان تابش اثر نقصان
 زهر سم قائل کشنده سنگیای سحر
 گندگ اور گور و کبریت اور کونو چور
 پوست کجک بوج کیکر سفلان کخا
 جبادگن طوقایله و حال کمره سراج
 در دلیچیت گادی پانده قاقم

اور تنیا کومتن قاقم گیاه آب نرگس
 اور بنگ گابی یی بارنگ اور مچی بول
 اور سنج ابر مرده پر سیاوش سنه ارج
 زریق و سیاب پاره نیله نوتوتیا
 شوره افر کچس اور کچس مفر ققما
 اور باد محبان و شتی بمکلیا طین گل
 اور خشونت کفر کفران یی شین کفر
 تخم سید انجیر ازندی اندی اوزانغ
 کچیک کچک حب لسلطین با موز اند
 گرم حار و سرد بار و خشک با سب
 اور مضر نقصان کرنوالا سخی زهر
 سید بریری اور عر زیل کوی سمر
 اور خشک کوی کمر و پیل بر کنیلا فارا
 اور سید انجیر ازندی شنه چیر یا سول
 اور عر زیل اسنیر مایانی فاکر کنگ

اور تنیا کومتن قاقم گیاه آب نرگس
 اور بنگ گابی یی بارنگ اور مچی بول
 اور سنج ابر مرده پر سیاوش سنه ارج
 زریق و سیاب پاره نیله نوتوتیا
 شوره افر کچس اور کچس مفر ققما
 اور باد محبان و شتی بمکلیا طین گل
 اور خشونت کفر کفران یی شین کفر
 تخم سید انجیر ازندی اندی اوزانغ
 کچیک کچک حب لسلطین با موز اند
 گرم حار و سرد بار و خشک با سب
 اور مضر نقصان کرنوالا سخی زهر
 سید بریری اور عر زیل کوی سمر
 اور خشک کوی کمر و پیل بر کنیلا فارا
 اور سید انجیر ازندی شنه چیر یا سول
 اور عر زیل اسنیر مایانی فاکر کنگ

میند پلوسن مجاگر د وکی بار چرین خار
 ستمه من گاو مجا اقله بل صبح
 مشک بیک برق رست دولا دولا
 هشت پہلو مشرین اور ستمس چھ پہل
 دسب کرکھی کوگی سوت پیو ورنہ
 حوض رکہ کابی طغیاب رہنہ بحر شور
 ناخدا سیر مالک کشتی بڑی کشتی جہاز
 پیرنے والا شنہ در پار ہونای عیو
 گنگ گنگا جیویم دریا بھنور گوب
 ہوڑی شینک قارق در ورق دریا جیویم
 ندی جیو مال گیر اور نالی سدا لا جاب
 مزرعہ کھیت اور رکھو اما حفظ کسان
 باڑی فالیز و شیرید زمین جوتی ہو
 کسات انار و شیریدن من کا تو نا
 باغبان مابی حدیقہ باغ گلشن

پنا ساز گادی اور کوئی اور شہر
 چاہو لیکن چاہو شک چاہو میر کو
 اور شملت چو گلو اور برو گلو
 بانو بی چو وائی سیر می زینہ پاد پاد
 عین شہ چاہو کن گلو عین شہ
 سئل و اما الموع و استقامت
 ناو کشتی کشتیان ملاجی لاجی
 غوطہ زن غوطہ زن اور گزنی مرو
 اور قمر و زینت گہر استخر تالاب
 قنطرہ بل سگی می شیر ابانہ حیدر و سدر
 اور او سر خاک مرده دھوکا پانی کا
 اور کھوالی نگہانی حفاظت غل غلین
 پانی دینا آب پاشی بڑھنا ہی بالیدگی
 اور سہا کا شلفہ آری آری ہی
 اور خیابان کیا معنی فضل ہی

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

بہ نوبت دای و مرجع عالمی

خانه تندوی جالا اور بکر دیو یا
 کریم کپڑا کریم شمشیر شمشیر
 دو دو کپڑا دھندلہ ڈری گزیدن کاٹنا
 عجب بکر دم ی بچہ پناہ پچہ پناہ
 اشد ہاتھ ان اشد سانس سانس
 کچھو کچھو کشف خزینہ کشف
 غول تھنہ بند کی پند کی پند
 اقد و کرمانہ ڈرمانہ پند
 شو غول کا وں کا وں غول کا وں
 مینا شاک مینا مینا مینا
 چرک کچھنک در لٹور مینا مینا
 بد بک بد بک مینا مینا مینا
 طوطی تو تاج مینا مینا مینا
 ریش بر درج تیر تیر تیر
 جکوی جکوی جکوی جکوی

اور تینہ دیکھی دیکھی دیکھی
 اور گن گن گن گن گن گن
 اور پروانہ پند دیک دیک
 اور پند ی کفہ مار اور فکھ مار
 ام سبھین کشف خزینہ غول
 اور برقان ی پند ی پند
 اور پند ی پند ی پند
 بیضہ اندازہ فروج و فروج
 اور بکر نرہ مینا مینا مینا
 اور بکر ک قنبرہ چند ول مینا
 اور مینا مینا مینا مینا
 اور بکر ی پند ی پند
 اور قفس خجری ادا ادا
 اور کتر ی حمام و قفس اور
 اور مرغی اور و قفس اور

اور تینہ دیکھی دیکھی دیکھی
 اور گن گن گن گن گن گن
 اور پروانہ پند دیک دیک
 اور پند ی کفہ مار اور فکھ مار
 ام سبھین کشف خزینہ غول
 اور برقان ی پند ی پند
 اور پند ی پند ی پند
 بیضہ اندازہ فروج و فروج
 اور بکر نرہ مینا مینا مینا
 اور بکر ک قنبرہ چند ول مینا
 اور مینا مینا مینا مینا
 اور بکر ی پند ی پند
 اور قفس خجری ادا ادا
 اور کتر ی حمام و قفس اور
 اور مرغی اور و قفس اور

غیاث محمدی
نفاذ مسیحی
صلاح منتقین

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۴۴
 و این کتاب را در روز جمعه
 و در ماه رجب سال ۱۰۲۰
 در شهر تبریز در کتابخانه
 سلطنتی تبریز در روز
 و در ماه رجب سال ۱۰۲۰
 در شهر تبریز در کتابخانه
 سلطنتی تبریز در روز

گلاؤں تماری اور پر پریدہ ہر کلا
 شیر و خفاش چکا درے اور منہ سوسم
 شکرہ امیری ترمی سنگ بازوی یاد
 باز کا زہرہ پنج چکل و چکل و چکل
 باشہ باقی خرچ سقر و صقری من کی
 عو عو رن بھونکنا ہی ملا جرو و گیج
 کلب سگ کتابی گیدڑ نعل و شغیر خفا
 زہرہ نشوار اور چکالی شاک و بھونکنا
 کالی گپا مہ کاؤ و ستور و تونیل
 صرغ تن و خشی و گسرن گوار گند پانی
 جانور جاندار جوان کھری سحر و طراخ
 کلبس بندہ صاحبچرا گوسالہ و زونل
 زہرہ بچہ بھیر کامی گوسفند و شین بھیر
 دو و دھیا سبزہ ی شمشک و شمشک
 شیر خنداریل و گلیہ اور ریل و ریل

اور جو اصل میں کتبچہ اور پوٹا جو صلہ
کشمیر و گرس کہ کہکسوٹ غیاث الوہود
اور عین و جبل سبز نیکلند اور ارم
اور سیاناویشیا اور کج وری
اور سکار و صید و خیر و زیب و باو
بالکھور و رده و الکدش و تخمہ و غلام
نور و صیاطی و آمو و آمو و آل
کا و بل و بھینا جا مو و آخہ
مخ و زبکری و جا مو و آخہ
نور و اوت کا مہر و بھیری و بل لید
اور جو پایہ ہیمہ چار پایہ سنگ شنی
بھیری کبری و غم اور میل گانی و بھر
تازانہ کوڑا گھوڑی مادان و نمبر
مہر و کرا و بھیر اور طویل یا کچھ
ویر و دن قانزہ کرانی و کھڑکری

[illegible]

باز گریه رخ شعله باز اور سپهر لاله گریه
 چای رخ و غنچه و عصا که لوی جو از
 و هو کنی بکلی دیمه او نشانی فرود آمد
 ز به که پا اور کلند شسته می بیا نواد
 هیچ آهین پس می و دنیا بخیل می دیش
 را که از زین دور صا صحت بی تو تیا
 سر بسا کا ساروین رخ و عیا
 قلینان بچ و معنی دوم ورتال هر
 وین وین منی قینه غنا کا ناع
 ساراه تو تنک الغوره قصب فی بانی
 نوبی نقاری می اور منحت بی بجا
 منتره من جاد و ساجد بچو نوت اربا
 ز عمیه بنگی می اور کند می و حیر کمار
 گیتی مغول من که اور لیر می لزوم
 خیمه کوچک می بال اور و خیمه قی

اور بندہ و ملا سمیون باز چکاشہ
کو تہ چوہا اور میانہ چ کالہا
بجی و کانوں سندان ہر نیک
رتی سون گھن و فطیس اور تہوڑی مظہر
اور صد آسن و لوہا اور تابا شمس
اور پتیل کا بنجی اور پتیل و شمس
نویہ گھریا اور کوئی و شمس گرسار
یا حق لوی ہندی اور خیر مال
طہر نقارہ و دل و حوصل سنا سنا
باد و جان بھاڑ غنوں اگن و دھوپ خیر
سجاند و نقال اور ہلال و ہازل مسخر
اور صورت بازی ہر و بیاسیاں
کارٹی گردون خرمی و حسن و بخت
و نرسنا سیلا شام بھر ابوہ و حرم
رہزنی غاگر کی ڈاکا کین و مال گھا

لشکری بخند می سپاری و قزاق اول بر قزاق
 را بنزدن و اذکار حرامی اور چروا با نشان
 بچار گلشن او کھلی باون و پتھر سنگ
 پتھر و خر مبره کوڑی صیغری صرحت
 کتب پیشه و نشان و زبان قهر بار
 بنشسته تیغ بیل بیل انکلا نوک ۱
 نابی و حلاق و مجام و اکثر بیشتر
 شاخ کنش مجام سنگی و الاسینگی محرمه
 نفع کن سنگی لگانا و مجامت خرم
 رانی لشکر ده سال و دوش دم و جا
 پیشه وری کا و صانع برهی تجارتی
 آری دشت دانته و دانه و عتقا آنکلا
 سنده را اور کلهامی و برتر تیز آید
 بایه سنی آیه آرا چوب کدوی لب
 ساجیه قال بنش خشت و خن و کاک

لکھ کر دہ لات لکھ کر دہ لکھ کر دہ لکھ کر دہ
 اور پھر جو بجا خود نہی ہو ان دو دو دو
 و کو بیدن کچنا ڈھیکلی پادنگ
 گا کو کش قصاب ٹک نہن حنا ننگ
 اور ننگ کش بار کھنے والا سوسہ
 چاکو کوڑک اور ناخن چین نہنی آتھا
 عرق نس قضا و گزن اور نشتر نشتر
 تیکھنے دینا شتر طغزو آزون ی کوڈ
 شاخ سنگی ی گلاب پھنا کٹانی آج
 اور موچی نقش ذرو اہل حرفہ پیشہ
 اور پیشہ ی بسوا حرفہ پیشہ گاری
 اور دودارہ ی پرکار اور خنجر دائرہ
 گینا عدد برما سنیدن ی بعد بشما
 کھوکھلا کاواک و اجوف اور صفت ٹھون
 اور سجاد و اش ی کوڑا خن و خاشاک

[illegible]

بچے جنگ و دھار ہم فرما کر بھی گول بی بی وقت ۱۲ قلب قلب اگر لازم است چون قلب سازند مال گرد و دلاچ را لب گویند طبع

اور کھلو لعلیہ و مارچی کاسہ کر کمال

کیند و کوی کھیتی مٹو رہی اور مرغی کدا

بہار
منیر
نور
نور
نور

فصل نہم در بیان بازی و لہو و شایش و سہو

حافظہ ی یاد بنیان فراموشی ہی سہو
فرڈا کیلا فرج جوڑا غلط و امیر شیل

کیند بازی ناتی عبت کھیل لہو
کیند والا ہی بازندہ لہو بازی کھیل

کیند بازی ناتی عبت کھیل لہو
کیند والا ہی بازندہ لہو بازی کھیل

سہو شرط و ضربہ پانسہ اور خوانگ و قمار
اور کھی گھٹنا نہ مت خجالت و شرمندی

گوت نزد بازی بردن چندینا جات با
ست و چیرہ غالب و رکت جت خوبی

گوت نزد بازی بردن چندینا جات با
ست و چیرہ غالب و رکت جت خوبی

اور بہت ہی شبیہ و سہو ہو بی مشرق
اور کھی خڑو لقی کھیل لہو کر دیا

آنکھ میچی جسم بند کر دیا
آنکھ و چھینا ہی اور کھی کھی فریاد

آنکھ میچی جسم بند کر دیا
آنکھ و چھینا ہی اور کھی کھی فریاد

اور چھینا ہی اور کھی کھی فریاد
اور ہوائی بان تیر چرخ ہی باز چھیل

ویندا تیر کان لاو کھی کا ہڈا دی تنگ
کیند گولادہ گلا ند اکمان مہر غیل

ویندا تیر کان لاو کھی کا ہڈا دی تنگ
کیند گولادہ گلا ند اکمان مہر غیل

اور خرساک ہی جھوڑ گھیر اسلحہ اور
مخ بیدم تلخ میسر شیر جنگل اور چھیل

اور بی توشہ وطن منجوش راجت ہوا
بی کھی کیند اور سلطان جھیل ہی گول

اور خرساک ہی جھوڑ گھیر اسلحہ اور
مخ بیدم تلخ میسر شیر جنگل اور چھیل

فصل نہم در بیان چہیتن لائق تذکرہ و ہنیاں

اور بی توشہ وطن منجوش راجت ہوا

بی کھی کیند اور سلطان جھیل ہی گول

بی کھی کیند اور سلطان جھیل ہی گول

کیند بازی ناتی عبت کھیل لہو
کیند والا ہی بازندہ لہو بازی کھیل

کیند بازی ناتی عبت کھیل لہو
کیند والا ہی بازندہ لہو بازی کھیل

کیند بازی ناتی عبت کھیل لہو
کیند والا ہی بازندہ لہو بازی کھیل

آؤمی بیسپردی تر بوز ہر دو گویان
آفتاب دوستی بی پول ہر سوچ بھی
پورا احسان ہر موج کی ہے سالم جیٹلا

اور حیران تیر بسیر اولٹا چڑا کر دگان
قلب کاحق کا احمق ایک ہر آدمی
اور دنا روشنائی اور نصف انسان

باب نهم در بیان قواعد صرف و بحث حرف و درین فصل اول
در بیان تعریف و تقسیم کلمه و اسم بطرز مختصر و صد صد

لفظ وہ جو بوالہ انسان معنی کھینچ
اسم فعل و حزن کلمہ کی ہی میں تین قسم
مصدر و مشتق و جامد ہیں قسمیں اس اسم کی
جو نہ کھلے اور نہ اور اس نکلیں صیغے اور
یہ آنا آئین ہر سیکھنا آختن
پھرنے اور ہونا ہی آشتن کھیلنا ہی یا
ول لینا خریدنا چاہنا، خواستن
نایا آفتادون قیادون ڈالنا ابدان
چینیٹا ملواری کا ہی آختن آختن
نایا آور ہن اکٹھا کرنا ہی اندون

جیسے برفِ بَرِ ہر کلمہ کو فتحِ کھل اسی زمین
 جسکے معنی مستقل ہوں پیرانہ جانِ اسم
 سبکی اب تعریف لکھتا ہوں سمجھ لے اسی
 وہ ہر مصدر اور آخر دین ہو یا تکریر
 اور بریدن کا ٹٹا ہر اور سینا دو
 اور سیدن پہونچنا ہر دوڑنا ہر تباہ
 اور افرو دون فرو دون بڑھنا گھٹنا کا
 ورمیدن جھبکنا اونچا کرنا ہر افرا
 و رکشدن کھینچنا لگنا ہر استخین
 پلینا پختن ہر بشتن بھینا جلنا سو

[illegible]

[illegible]

دینا داولن ہر گز فتن لینا رکھنا داولن
رکھنا ۱۲ گز ۱۱
رستن روئیدن آگنا اور بونا کا رستن
روئیدن ۱۲ رستن ۱۱
بھڑنا آگنیدن ہر کندن کھونا اور کا فتن
آگنیدن ۱۲ بھڑنا ۱۱
بینا نوشیدن ہر خوردن کھانا جینا
نوشیدن ۱۲ خوردن ۱۱
ہونا اگر دیدن شمن بودن ہر پانا یا فتن
گرویدن ۱۲ نوشیدن ۱۱
گھینا سون ہر لانا لانا ہر آمینختن
سایہ ۱۲
ساخن کرنا بنانا کو فتن ہے کوٹنا
سازد ۱۲ کوٹنا ۱۱
قتل کرنا کشتن ہشتن ملیدن چھونا
کشتن ۱۲ ہشتن ۱۱
سجشنا بخشیدن ورتن رسیدن چھونا
سجشنا ۱۲
تولنا سخیدن و فتن ہر کنا بولنا
سجشنا ۱۲
وصل کردن جوڑنا ہر اور دیدن
وصل کنند ۱۲
ڈرنا تریدن ہر استردن سترن ہونا
تریدن ۱۲ استردن ۱۱
ایستادن ہر کھڑا ہونا نشستن ٹھینا
ایستادن ۱۲
سونا فختن اور خواہیدن غبون
خچیدن ۱۲ خواہیدن ۱۱
پڑھنا خواندن اور دواستن سمجھنا جانا
خواندن ۱۲

اور آنمون ہی جہنا آٹنا انکاشتین
اور دین نکینا ہی باننا انکاشتین
اور ترقین ترخنا ہی حکمانا فتن
جنبا زاون مرزا دوان دیکھنا کتر
اور تین تننا بننا گوندھنا ہی فتن
اور شکنا ہی چکیدن چہاننا ہی جھن
باندھنا بستن شکستن بھوٹنا اور ٹونا
اور خانین جھکانا ہی گستن کوڑنا
اور دزدین چورانا غارتین لوٹنا
اور بھدن لپٹنا ہی کشاون کھوٹنا
اور افشاندن فشاندن ہی پھکنا جھا
جاہا رفتن گشدن کو جھا پستن حوٹ
او چببا ہی خلیدن اور خریدن چھنا
اور شنیدن سننا بوسیدن سو
اور فرمانا ہی فرمودن گزیدن ما

اور سے خواہم نکلے او کو مشتق بنا
اور سے نکلے نہیں پس یہ نکلے اور بھی

فائل مغبول ہیں اور کسی مثال جو نیک
وہ ہر جا بد طبع سنگ درخت آدمی

فصل دوم در بیان افعال و قواعد اشتقاق مع شیا

جسکے معنی مستقل ہوں اور زمانہ بھینٹ
 ماضی مستقبل مضاعف حال آہرونی مین
 غائب حاضر کے دو دو اور متکلم کے دو
 ماضی پر گزرا زمانہ یاد رکھنا ہی باب
 حسب طبع سے آمد سے آمد و خورد
 و غائب کے سبب ہیں یہ رکھنا خیال
 و احاطہ میں ہے لاجع میں ہے اور دل
 جیسے آمد آمد و آمدی و آمدید
 ہو یہ ہماری می اول میں اس کے آداب
 واحد غائب میں ہے یہ بہت ہی فیضی قریب
 جبر سے گفتہ است و گفتہ اند و گفتہ
 احتمالی کردی باشند بود کرتا ہی بعد

فعل مردودہ و سکی قسین چھوہین سن انحر
چھوہ چھوہ سب نکلیں غاوان لیون
اور ان دوئین جمع ہین امی نیک
گر بنانا چاہے ماضی نون مصدور کر
اور بنیدین بنیدیا اور بردن ہے برد
جمع غائب بنائے تو بڑھا و نون دل
ایک تکلم میں سیم اور جمع میں بیس و
آمد مہ اور آمدیم ہین کہ چکان ہو سکا
جس سح می آمد می آمدن ہین لیون
ہو الف رب ضمیر انون میں لا حویب
گفتہ اید و گفتہ ام اور گفتہ ایم ہر لغنی
انکو لا آخزین ہلا ان پہلے آخی

[illegible]

۳۲
 در این کتاب که در بیان معانی و احوال و سیرت و مناقب و غیره از ائمه و اولاد و اصحاب و تابعین و غیره از کتب معتبره و مشهوره و در این کتاب که در بیان معانی و احوال و سیرت و مناقب و غیره از ائمه و اولاد و اصحاب و تابعین و غیره از کتب معتبره و مشهوره و در این کتاب که در بیان معانی و احوال و سیرت و مناقب و غیره از ائمه و اولاد و اصحاب و تابعین و غیره از کتب معتبره و مشهوره

بطر حه گفته به گفته بودی ای قنا
 آخر ماضی اگر یی هومتانی بنی
 جوزمانه ای قما موجودی و ده حال
 حال و استقبال حسین و مضاع سکون
 ماضی مطلق - به اول حرف آخر و کر
 سو مضاع خورد سے جیسے روا و ریتیا
 بے گھنے گھنے حرف او ابدال حرکت حرت
 افتد و مینہ کند و کیکہ انکو ماضی سے
 جسطح بنند و مینی اور جی یون ہی بنا
 می برد جیسے هو اول ماضی کے خواہد گر
 او صیغہ کی ست لفظ خواہد میں
 جسطح خوند برد و خواہی برد اور و ناگو
 یہ بیان معروف کا تھا حال سن مجھوں کا
 اگر بجای شد شود ہو تو مضاع جان لو
 بردہ شد بردہ شودی اور بردہ میشد

لاضمیرین اور سکی بود و باشد میں
 کچھ اگر اس میں نہ تو ماضی مطلق سے
 آئیو الا جو زمانہ میری وہ استقبال
 ایک کا اکثر یہ قاعدہ ہر ای جو ان
 اسکی جالادال ساکن قبل کے لایز
 واحد کا اسکے ہمیشہ ای قنا
 گھیکہ کوئی نہیں جیسے شود سے بنا
 حرت آخر و کر کے سب ضمیرین میں
 اگر بنائے حال سے اول مضاع کے لیا
 جیسے نہ ابد برد تنہل ہو یا ای خبر
 لامضاع کی طر سے یاد رکھ یہ قاعدہ
 مثل انکے ہی بنا لاکر ضمیرین امری
 ماضی مطلق میں ہے شد و ماضی کے لا
 میشد سے حال خواہد شد استقبال
 بردہ خواہد شدی جیسے لاضمیرین
 باخرد

قاعدہ مفعول فاعل کی جمع کا ہے
 جملہ سینہ گان اور بردگان میں

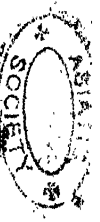
ہے بلکہ گاف سے لاؤ الٹ نوں کو
 یاد رکھنا چاہیے ان قاعدہ کو

فصل سوم در بیان حروف معانی و دعا بحضرت سبحانی

جبکہ معنی کچھ سمجھوں ملائے غیر کے
 چون مئی در بل آئی گراچہ تر چو گراچہ کا
 بر تو قربان جان امان نشین بابا بنا
 تہا کجا در راہ غفلت پانی اسی دریا
 نیست شخصی مثل تو در ولہری تو کیستی
 رلف تو مانند سنبل بل چو مشک و عنبر
 چون من دل برد و ہم عیش من بر ہم زد
 گرچہ میدانم کہ تو کی باز آئی از قلم
 تا در الترتیب کو اب ختم کرتا ہوں نظر
 حمد بی پایان کہ یہ مقبول خاص و عام
 خاتمہ بالخیر کرنا اور رکھنا شاد کام

حرف ہی وہ جیسے رب تبارک و تعالیٰ
 چون گر لکین ہم آئی کی مشا لکین صبا صبا
 رحم کن برہا برای حق دمی بابا بسا
 صفا ظاہر کن کہ میدا می غبار از من چرا
 گر نباشی مہربان باشد چکو نہ زندگی
 اسی پر پر و چہرہ تو از گل تر بہتر است
 بادت دلداریم لیکن تو عنما میدا
 مرو دل اگر ایجان پہ پایم عاجز م
 چٹھے والو کو کر اے اللہ اسے بہر د
 تیرے قربان ایذا اک اور میر کا نام
 از طفیل مصطفیٰ آل و صحابہ کرام

Handwritten marginal notes in Urdu script, including a large '33' in a box.

تمام شد

لغت غریب فرہنگ نادو الترتیب

بسم اللہ الرحمن الرحیم

۲۰۹
۱۵

مقررہ اشعار و حمد و ثناء	لکھنویں جو لغت اوی و غنی	دیوانہ لکھنویں نقشبند گات	پیشانی کسی کو بانی خیریت
سبب خلق سے شرف بیا	مستحق بھی یہ تہہ نیا	ز و نہیں شکر اس لکھنویں کیا	بی میرا بیا یا مصطلح
تسبیح میں جکی قرآن کی کثرت	ہوئی ختم کیے اور رسالت	ہو ہر دم تپ پر رحمت خدا کی	اور آل صاحبان شایری
مولان سبب خیر نو کا و نئی	تو بیا یخ فرہنگ اسے ظاہر	اسکے بعد بندہ ناچیر نام کو عزیز خادم طالب علمان خوشہ من	

خزینہ محمودان غفر اللہ لہم احمد فیما بین سید علیہ السلام حمد قادری کن جلیہ غفر لہما اللہ الغفر لا کبر عرض کرنا ہر کج بندہ الترتیب کیا
 ساکت آئندہ سب جلد و زمرہ میں یہ تحب تکمیل اور و قریب ہوا اور دور دور و تبسدا و اصدا میں سبعت ہولین اور اکثر حصے فاروق اسکے سب
 ضروری اور وفاری لکھنے پر تین قی اور اپنے غیر سہ رسو نہیں قی ہو گئے اور بہت یاد اختیار یہ یاد ہوئی خوشہ خواستگار ہو گا کہ اس کی
 خرد لکھ بیجے جاری خاطر محنت اور کوار کیجیے تو مشائخ میں صاحب فیہ میں السو بندہ فاری اکثر الفاظ کو ترتیب حرف اول لکھا
 اور لغت غریب ہر گز در ترتیب نام رکھا غیر مشہور کی تمام حیات اور مشہور کی اکثر حرکات و حروف اور بعض محاورہ کو بھی کہ گمان ہو جائے
 بیان کیا کہ باسانی معلوم ہوں اور محاورہ بھی مفہوم ہوں علامات فوقی کو کہ جس کو الکتب لغت منظور ہوا رہتی کو جو ہندی فاری
 عربی جانتے کا طریقہ مشہور ہو اور معانی کہ نہیں لکھا نادو الترتیب میں سب بطور میں بیان دوبارہ لکھا گیا ضرور میں دسی لکھا گیا
 اب سب سو خطا میں غفور عطا کا اسیدار ہوں دعا دیا کہ مغفرت کیو آغا متکا ہوں اسے تو نام لکھنے کی ضرورت ہوئی اگر
 لکھتے وقت پر ایک گرافی و کدورت ہوئی ابیات نام لکھتے ہوئے مطلب خاص و دین عادت اپنے باخلاص اور دعا کی
 ایدہ لکھ رہی ہوئی جاتا ہر سکا بیزار دین کہ ہوں غرق بچہ صیاد بن و ملک مراد کا نامان و بانہ اندہ لائق و ہونیر رفیع و
 باب لغت محدودہ آجستان فتح دال سکون میں ملتین فوقانی آجستین بوزن دانستن آتش کبر فوقانی آتش و کبر فوقانی
 و شین عجمہ و یاسی بھول و زای عجمہ و ابل بضم جیم آچار برای محلہ آخر بضم حاء عجمہ و راسی محلہ آدم جی پر عربی نہیں
 چونکہ علم عربی نام آدم کا ہوا اور علم برل نہیں لکھا اس واسطے عربی میں آتا ہوا اور فارسی میں عربی انسان مشعل ہر حیت
 حمد کہ مردم آدم بی سایہ ویدہ غریب بہت این زمان گرسایہ آدم شود پیدا غنی اللہ فتح دال و اسکا ملتین آدم ہر وقت دال
 فتح دای ملتین آدم کا کسی بہر دین ملتین و ہر دیا معروفین در دیم مراد لکھیں کہیں ہندی میں سر کو کہتے ہیں آریہ کا
 معروف و نون آدم فتح دال آری بوزن فارسی ہندی میں آئینہ اور انگوٹھی شیشہ واکو کہتے ہیں کہ انگوٹھے میں ہندی میں
 آج فتح ترا و سکون نون و جیم آخر آج فتح دای عربی و فارسی و خاز عجمہ آزون ہفتہ آس ہندی میں امید فارسی میں
 چکی ہر جی و آساکہ میں آجی وقت شین و فوقانی ویا معروف آغوش ہوا و بھولی معروف و شین عجمہ آج فتح
 غمین و سکون شین عجمہ و فوقانی آگہ بکان عربی غلو دہا اور بعض بکان حروف بے سہا اور بعض بکان فارسی بے سہا

آتی بحکم آموزش حاصل مصداق مغضن کما یزید لازمه از صدای پس آموزش می لازم مستعدی بود آو فتح واد
 و سکون نون و دال چونک بکاف فارسی بوزن آوند الکنی اور چند کما یزید کاف و بکاف فارسی و دوا و آهین چفت فتح می نویسد
 و سکون فاد و فو قانی باب الف مقصوده اکتبا بالکسر طای سله آب تخفیف بنیدین بالفعل او تشدید عربی مین باب
 بری گلاس بر کفار فارسی ارد و داس مینی مین می تخفیف لاته مین ابره بالکسر سولی بالقر قبات در اصل بوزن اصل الکر اخذ
 بعد لام هالفت مدوده و کسر تا و ذال مجتنبین آت بالکسر تخفیف و تفتح الف و کسر ال مینی سیرا و اتوار سیرا و اتوار کما یزید
 او تواری کونی مین کما یزید سیرا و اتوار بولته مین و لفظ فصیح ده بی برتبه شهرت ال بولین سیرا یعنی سیرا و او صرح و اسباب
 زرگر فلک سعد بن خرس بذات سار و کشتن بر آسمان و کسر تشدید و کسر فو قانی اثر بضم و تشدید فتح فو قانی در اصل کما یزید بالضم
 رهی جمله و جیم آت فتح و تشدید یا سندی زبان قصبات یعنی طارم انضیه بضم و کسر الف و سکون شله و کسر فاد تشدید تخفیف
 انشد کسر الف و سیم فتح مدوده و بضم سیم سیم سیم اجرت بالضم فتح رای جمله آجان کسر تشدید جیم احلاف بالفعل جمع جلفن با سیم
 غلام و خالی اورا کسر سیرا و احد مثل برادر کین کو احلاف استوا کشته مین که خالی پوتا سیرا شرافت و انسانیست او مجمع پوتا سیرا
 استوا و احد بر لفظ جمع بولایا اجوت بوزن احمد احوال بوزن احمد احوالی بقاوت و نون و یکا معروف آت بالضم اثر بفتح
 و فتح فو قانی انشد و بالضم و در میان و دوال جمله و او معروف و انشد سکی جمع اخا وید بر انضیه و مجموعه و کما یزید احکامات
 فارسی در اصل بوزن احمد احوال بوزن احمد احوالی بقاوت و نون و یکا معروف آت بالضم اثر بفتح و تشدید تخفیف و فو قانی
 معروف و او بر سله بوزن احمد احوال بوزن احمد احوالی بقاوت و نون و یکا معروف آت بالضم اثر بفتح و تشدید تخفیف و فو قانی
 او بفتح و تشدید فو قانی او حیرت فتح و دال مخلوط با و یا مجهول و را سندی او با تشدید لیل کما یزید انضیه مین او بفتح و تشدید
 مقصوده آت بالکسر شله ابرججه بالضم و جیم و دوا و معروف و حای علی اریک کیم فارسی و کاف عربی و از نون بزم مجموعه و از نون
 و موحده و آدغه بضم و از نون مینین معجمه و از نون بکاف فارسی سب بوزن احمد احوال بوزن احمد احوالی بقاوت و نون و یکا معروف آت بالضم اثر بفتح و تشدید تخفیف و فو قانی
 مجموعه با و کاف فارسی و رای جمله از نون بفتح و دوا و مجموعه و یای مجهول معروف از نون بفتح و تشدید تخفیف و فو قانی
 در گون بوزن از نون ارغنون بفتح و تشدید تخفیف و فو قانی بضم و جیم از نون بفتح و تشدید تخفیف و فو قانی
 از نون از رای مجموعه بفتح کمال و بالضم جانول استخوان بالضم تعقبا و بالکسر فو قانی و سکون موحده و دوال جمله
 اسی و نون بر تشدید فتح و تشدید فو قانی در اصل کما یزید سیرا و اتوار بولته مین و لفظ فصیح ده بی برتبه شهرت ال بولین سیرا یعنی سیرا و او صرح و اسباب
 بالکسر فتح فاد و سکون نون و جیم سیرا بالکسر فتح بار فارسی در اصل کما یزید سیرا و اتوار بولته مین و لفظ فصیح ده بی برتبه شهرت ال بولین سیرا یعنی سیرا و او صرح و اسباب
 انشرب بالضم و ضم در اصل موحده انشدنی بفتح انشدیه بالکسر و کسر فو قانی انشرب بالضم و ضم فو قانی انشرب بالضم و ضم فو قانی
 فتح و ضم مین مجموعه دال جمله اجمع بالکسر فتح موحده و مین جمله انشرب بالضم و ضم فو قانی انشرب بالضم و ضم فو قانی
 مین بوزن اسد طریه بفتح و کسر رای جمله و تشدید تخفیف و کیم فتح طای سله و یکا معروف با ضم و بفتح و جیم و او معروف و

افسر بهر سبب جمله قاعود بود و در جمله بوزن احمد آقدر بدال و در سملتین بوزن احمد آسار بالفتح و سین میانی سملتین
 آثار باقر با کسر کسره سملتین و تشدید لام و بار دو و فارسی تخفیف اظہر بالکسر اقوان بالضم و ضم حای طلی افسر بالضم
 و نون اکاس بالفتح و کاف عربی الگوش بالکسر و کسر دال جمله دشین معجمه اکل بالفتح انتع پشله و سین معجمه بوزن احمد الکار
 بالفتح القوز بالفتح و سین معجمه و او معروف و رای معجمه الم فمجتین انا م کبیر شیوا و ففتح پیش اس بالفتح و سین جمله اضم
 و تشدید میانی بضم و تشدید میم و یا معروف و امیعه بالضم و کسرون و تشدید تخانی آمه و اعلی فمجتین اس بالفتح آرات بالکسر
 فتح کسره جمله و فتح الف و فوقانی آخرت اصل بین بالفتح یعنی آجیات هر گراب شهر و بالکسر یعنی لغت بدست بین امر و کسره
 و دال سملتین بوزن احمد الکی و یا سبیه بالفتح و فتح لام و کسرون جمله و تشدید تخانی موافق بجزا و بالکسر و کسره لام موافق متعجب
 و بدو تخانی یک جمله دوم بعین فنی کسره فمجتین ام سبیین بالضم و تشدید و کسرون و فتح سین جمله و سکون موحده و سین جمله و یای
 معروف و انبلع بالفتح و موحده و سین معجمه انبلع بالفتح و نون غنه و موحده اندر بالفتح و فتح دال و سملتین و حرم نادر الف و فتح الف
 و کسرون انبلع بالفتح و ضم سیم اندر بالفتح و فتح دال و سکون را سملتین و زامجه اندال بالکسر و کسر دال جمله امین بوزن امین آسار
 جمع نبر بالکسر آسار بالفتح و موحده و زامجه کشت بالفتح و نون غنه و کسره کاف فارسی کوئله و بضم کاف او گلی انا کبیر الف مده
 برتن عربی بین و فتح و تشدید مقصوره و دو و پلانوالی بنیدین انجیر بالفتح انج بالفتح و فتح موحده و ضم اندران کاسل کسرون
 غنه و سکون دال و سملتین و فتح تخانی انگوزه و انگوز بالفتح و ضم کاف فارسی و زامجه فارسی و عربی انشی بالضم و تشدید و کاف
 مقصوره انبر بالفتح و ضم موحده و زامجه آدور و آدور بالفتح و فتح دال و سملتین و تشنگ بالفتح و فتح دشین معجمه و نون غنه و کاف
 فارسی انج بالفتح و ضم آوره بالفتح و زامجه اوز بکسر الف و فتح و او و تشدید زامجه اهرن و اهرن بر کسره جمله بوزن احمد اظم و تشدید
 میم و بار دو فارسی تخفیف املی بالفتح و یا معروف و امین اس بالفتح و فتح موحده و سین جمله امین بالکسر و کسرون و فتح سیم ایز و یا مجهول کسره
 زای معجمه ایال کسره موافق ناس و فتح موافق عرف ایل کسره و تشدید و فتح تخانی ایز بالفتح و تشدید و کسره تخانی باب با موحده
 باقلی کاف و تشدید لام و الف مقصوره و تخفیف لام و الف مده و اسطر باقلا را میا کسره و تخانی بانو بوزن او معروف
 باقلا کاف باک کاف فارسی سیاه و با مخلوط با کوره کاف عربی و او معروف و رای جمله باو بخان کسره دال جمله و سکون معجمه باو بخان
 بجاییم کاف فارسی باری عربی بین بازویر ایک پرنده نکاری گلال خیم خره کی ماده بهر باقش ففتح دشین معجمه و کسره می معروف
 بهر پرنده نکاری گلال خیم عربی زو و خیم باشین کی ماده بهر باقش معجمه یا کره عربی بین امین نین یا یا گیا عربی بین کسره
 مستعمل و معلوم نین صاحب غیاث نے کہانے لکھا ہوا و فارسی بین بھی نہیں کیا بیان اردو و آشنگاہ جو بین کسره و اسطر
 تا در ترتیب میں آئی ہے علامت ہندی لکھی ہے بازن بوقف موحده و زامجه آیت کسره و زامجه و فوقانی باو تیس باو تیس دال
 سملتین و یا معروف و مجهول و سین جمله بازنگ کسره موحده و زامجه و نون و کاف فارسی باتش کسره و لام و او دال جمله باو
 بجیم و یا معروف و بالوح لام و او معروف و جمیم باو و او معروف و باو و او معروف و فتح فوقانی و زامجه کسره و کسره می معروف

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

رگنی بعد بالان رسیدہ کے لغت فارسیست لکھ دیا اور لکھا شروع کیا اس طرح غلطی ہو گئی سہاں لکھنے کے کسی کتاب سے
 یہ نہیں چلا جاگیر تشیدی بہت قلم برہان میں اسکا ذکر ہی نہیں بہا بعم مفردات قلیل میں جو حرکات سکنت کا
 کچھ ذکر نہیں مثلاً جن جو دی ہیں انہیں تشدید و سکون شین دونوں طرح آتا ہوتے ہزار ہا شعر کیے سب میں دونوں طرح
 پایا ہوتا ہے میرانی اسی سبب سے ہوئی کسی شعر میں ہوتا تو پھر کیا ہو چھنا تھا شعر سے بہتر کوئی عمدہ سند نہیں اہل غار
 کے کلام میں کہیں نشانہ شین نہیں پایا گیا اور اگر کسی غیر زبان کے کلام فارسی میں ہو تو اسکا اعتبار کیا بلکہ حضرت
 سعدی حضرت نظامی وغیرہا متقدمین کے کلام میں یہ لفظ ہی نہیں ہوا سوا اسے اکثر اہل لغت نے چھوڑ دیا ہر صاحب
 صرح لکھ بھی سکے ترجمہ میں لفظ مستی لکھا ہر میں نے ہزاروں سے پوچھا اور بہت کچھ لکھیں تیار نہ لگا ایک روز فاسک
 میں لفظ نشوہ نظر پڑا اور آگے عبارت میں لکھا ہوا تھا کہ یہ ناقص یا فی معنی نشیہ بھی ہو اور مثال دیکھی کہ رخیل نشوان
 و نشیان آئی سنگراں جب میں نے اس قول کو دیکھا تو قیاس کیا کہ بیشک نشانہ تشدید متاخرین ہو اور اسکی اصل بھی نشیہ
 یہ یقین ہر کسی نے نشیہ لکھا ہو گا اور ہرگز اضافت کی ہوگی یعنی مضاف ہو گا پڑھنے والے نے نشیہ ہمزہ پڑھا اور سوچتے
 زبان شعر پر جاری رہا پھر کسی رسم خط دان نے قیاس کو دخل دیکر کہ ہمزہ متحرک بعد ساکن بصورت حرکت خود لکھی جاتی ہے
 اور یہاں مشتق تھی اسے بصورت الف لکھ دیا اور تقریر و تحریر میں جاری رہا یا نشیہ سے نشانہ ہوا بصرف فارسیان ہر
 ایسے تصرف کا بھی قوی قیاس ہو ماعیان ہر جب اردو والوں نے نشانہ الف دیکھا سکون شین اور اگر شین الف ملا کر
 پڑھنا شروع کیا یہاں تک کہ الف کی رویت میں لکھ دیا معروف دہلوی لکھتے ہیں یہ یون تو کہنے کو بہت ہوتا ہے دولت کا
 یہ جو بیچ پوچھو نشانہ ہر اور محبت کا نشانہ اب یاد رکھنا چاہیے کہ فارسی میں اسکا رسم خط ہمالت اضافت نشانہ مع ہامی زائد
 چاہیے اس واسطے کہ اگر نہ لگائیں تو ہمزہ اضافت کی کسی لائین جیسے صائب کے شعر میں ہرے سنگ نامی شہر جاری نشانہ
 سرشار نیست ۴ نشانہ دیگر وہ دامن محرشرا ب ۴ اور بے اضافت ہو تو نشانہ مع ہا اور نشانہ بغیر ہا دونوں طرح درست ہر
 جیسے طالب آملی کا شعر گزرا اور تیسری توجیہ یہ ہر کہ اگر نشیہ بصورت یا لکھیں اور ہمزہ پڑھیں اور کہیں کہ جیسے فارسی
 والوں نے لفظ میں تصرف کیا خط میں بھی تصرف کیا ہوتا اختلاف خط و لالت کے سے اختلاف لفظ پر تو بھی بجا ہو
 غرض نشانہ تشدید جب بقیہ شین ہو ہر گز فارسی نہیں پیشہ بندی ہو نشانہ الف کی مثال معروف دہلوی کا مطلع گزرا اور
 نشیہ ہا کی مثال ذوق کا یہ شعر ہرے الفت کا نشیہ جب کوئی حرف جاسے تو جاسے پڑیہ درو سراسیا ہو کہ ہر جاسے تو جاسے
 یہ سب بیان بہت سے علما شعرا کو سنایا جب ہزاروں نے پسند کیا تو قلعید کیا اور ہمارا ترتیب میں اس ترتیب سے
 لکھا کہ ایک تو نشانہ اور نشیہ اسکی اصل کا افضل ہونا صاف معلوم ہو جاتا ہے اس واسطے کہ نشانہ چونکہ متنازع فیہ تھا
 اول اور نشیہ آخر ہر افضل کرنے کے یہی دو مقام ہیں اس سے ہر نکتہ دان ماہر پر عیت تیزی حدت غل سر کر کینک
 جنگت ہی شراب ۴ نشانہ مستی سکون نشوہ نشیہ و فاسد شراب ۴ وہ سر تر اہل دانش اور لفظ نشیہ کا خراب و ناخوشکار ہر کسی کو

